

DOPORUČENÉ POSTUPY PRO POBYTOVÁ ZAŘÍZENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRO OSOBY V SENIORSKÉM VĚKU PŘI EPIDEMII ONEMOCNĚNÍ COVID-19

Verze: 1.2

Publikováno: 30. 3. 2020

Tento soubor doporučení rozšiřuje s ohledem na dynamiku doporučení státních institucí *Manuál pro sociální zařízení* distribuovaný odborem sociálních věcí Magistrátu hl. m. Prahy dne 19. 3. 2020. Doporučená opatření jsou zásadní pro zajištění provozuschopnosti služeb a pro zlepšení prognózy uživatelů služeb za mimořádné pandemické situace.

Doporučení vycházejí z dobré praxe a platných právních norem regulujících poskytování sociálních služeb i zdravotní péče a neměla by být aplikována v rozporu s nimi. Zahrnují také *Odborné stanovisko Hygienické stanice hl. m. Prahy k opatřením v domovech pro seniory a lůžkových zařízeních sociálních služeb – prevence nemoci Covid-19* ze dne 26. 3. 2020 a zohledňují *Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví – nařízení poskytovatelům zdravotních služeb následné a dlouhodobé lůžkové péče a poskytovatelům sociálních služeb* ze dne 27. 3. 2020 a *Doporučený postup MPSV č. 6/2020* z téhož dne.

Tato doporučení by měla sloužit jako podklad k vypracování či upravení krizových plánů jednotlivých zařízení podle jejich místních podmínek. Cílem je umožnit, aby jednotlivé krizové plány byly funkční a aby byly výsledkem srozumění celých týmů. Týmový duch a skutečné dodržování nastavených pravidel jsou podle všech zkušeností stejně nezbytné jako informace, zákonné normy a materiální vybavení.

Materiál bude průběžně aktualizován v závislosti na nejnovějších poznacích, bude také doplněný o podrobnější soubory postupů a návodů k dílčím tématům.

MUDr. Zdeněk Kalvach
předseda Komise Rady HMP pro důstojné stárnutí

Mgr. Olga Mutlová
koordinátorka pracovní skupiny

Mgr. Milena Johnová
radní HMP pro zdravotnictví a sociální politiku

V mimořádné situaci, kterou epidemie Covid-19 přináší, lze z hlediska pobytových zařízení, měnících se priorit a postupů hovořit epidemiologicky i zdravotně ošetrovatelsky o čtyřech na sebe navazujících fázích:

FÁZE 1

Situace v zařízení: V zařízení není žádný prokázaný ani pravděpodobný (suspektní) případ infekce Covid-19.

Situace ve zdravotních službách: Zdravotní systém má dostatečné kapacity karanténních zdravotních lůžek i lůžek intenzivní péče.

Priority: Zabránit vstupu infekce Covid-19 do zařízení.

Absolutní dodržování platných hygienických nařízení.

Hlavní postupy:

- Srozumitelné seznámení všech zaměstnanců včetně pomocného personálu s vážností situace a s nutností dodržovat všechna hygienická pravidla a nařízení – maximální posílení informovanosti a osobní epidemiologické zodpovědnosti v zaměstnání i mimo ně.
- Zákaz návštěv, zákaz pohybu uživatelů pobytové služby mimo zařízení kromě zcela nezbytných, vesměs zdravotních důvodů (urgentní ošetření), minimalizace vstupu externích spolupracovníků, snaha o bezkontaktní zásobování s dezinfekcí obalů.
- Pokud možno svoz personálu osobními auty tak, aby personál nemusel používat hromadnou dopravu.
- Vyhodnocování vlastní epidemiologické bezpečnosti u personálu – hlášení rizikových kontaktů, karanténní opatření pro osoby ve společné domácnosti, sledování změn zdravotního stavu a příznaků možné infekce Covid-19 (zvýšená teplota, suchý dráždivý kašel, celková nevolnost) – hlášení všech těchto okolností a ponechání v karanténě dle zákonné lhůty, při změně zdravotního stavu do vyloučení infekce časným spolehlivým testem.
- Dezinfekce rukou ihned u vchodu pro všechny osoby při příchodu do zařízení a přechod přes lepící dezinfekční dekontaminační rohož.
- Kontrola zdravotního stavu personálu při příchodu do zařízení – měření tělesné teploty bezkontaktním teploměrem a podepsání čestného prohlášení, že si zaměstnanec není vědom rizikových okolností.
- Okamžitě po příchodu (případně s využitím postranního technického vchodu) převlečení v šatně do pracovního oděvu.
- Při kontaktu s uživateli pobytové služby, s prádlem či s jídlem důsledné používání jednorázových rukavic.
- Po všech úkonech správné mytí rukou teplou vodou a mýdlem, po osušení aplikace dezinfekce + během dne dle potřeby promaštění pokožky proti tvorbě krvácejících kožních trhlin (ragád).
- Nošení ústních roušek po celou dobu směny s výměnou roušky po 3 hodinách či po zvlhnutí a výměna roušky bezpečným způsobem jako biologicky kontaminovaného materiálu (viz instrukční materiál).
- Dodržování tělesného odstupu, kontakt s uživateli zbytečně neprodlužovat.
- Důsledné dodržování a posílení sanitačního řádu, omývání a dezinfikování zvláště exponovaných rizikových míst častého doteku rukou 4–5x denně (výstupní dveře, kliky, madla, zábradlí, vypínače, výtahy a jejich ovladače, dveře na WC).

- Průběžné kontroly zdravotního stavu uživatelů služby s měřením tělesné teploty 1–2x denně.
- Přiměřené omezení pohybu uživatelů pobytové služby i uvnitř zařízení, zákaz pohybu mezi patry či odděleními, zákaz společných akcí, stravování na pokojích či v malých skupinách.

Výše uvedená opatření jsou již v platnosti.

- Při zhoršení epidemiologické situace vně zařízení může ředitel vyhlásit karanténní uzavření zařízení s vytvořením podmínek pro přespávání personálu.
- Omezení zdravotnických ošetření mimo zařízení – odložení dispenzárních prohlídek, kontroly stavu při příznivém průběhu nahradit konzultacemi zdravotnických pracovníků s příslušnými ošetřujícími lékaři, kteří rozhodnou, zda může být fyzická kontrola odložena nebo ji může provést praktický lékař v zařízení.
- Při návratu z nemocnice (urgentní ošetření, hospitalizace) a nástupu nového uživatele odběr PCS a 14 dní karanténní režim (bariérové ošetřování).
- Periodické laboratorní testování personálu na pozitivitu Covid-19 k zachycení asymptomatických (bezpříznakových) průběhů.

FÁZE 2

Situace v zařízení: Objevují se možné (suspektní) případy infekce Covid-19 – stavy zvýšené tělesné teploty bez zjevné příčiny (kterou by mohly být např. infekce močová, chronické záněty průdušek, chronické rány apod.), dráždivý kašel, jiná nejasná zhoršení zdravotního stavu, kontakt s personálem zařazeným do karantény, návrat z nemocnice (po hospitalizaci či urgentním ošetření) – návrat z nemocnice do zařízení je možný jen po předchozím testování.

Situace ve zdravotních službách: Pozitivně testovaní jsou v součinnosti s hygienickou stanicí odesláni do karanténního zdravotnického zařízení, služby zdravotní péče mají dostatečné kapacity.

Priority: Časně detekovat případnou infekci Covid-19 a zabránit jejímu rozšíření mezi další uživatele pobytové služby a personál. Při pozitivě testu zajistit okamžitou hospitalizaci ve zdravotnickém zařízení.

Absolutní dodržování platných hygienických zásad a nařízení.

Uplatnění karanténních opatření.

Hlavní postupy:

- Všechna opatření uvedená ve fázi 1 a dále:
- Karanténa suspektního uživatele/uživatelů na jednolůžkovém pokoji či jeho přemístění do vyčleněných karanténních pokojů či na karanténní oddělení, případně na karanténní patro, pokud není možný okamžitý převoz do izolačního zdravotnického zařízení.
- Uživatel/uživatelé nesmí karanténní prostor opustit - bariérové ošetřování!
- Pro ošetřování uživatele/uživatelů v karanténním prostoru je určen personál, který není v kontaktu s ostatními uživateli ani s ostatním personálem pobytové služby (zde může být rizikem nedostatek personálního zajištění).
- Při vstupu do karanténního prostoru používá personál důsledně osobní ochranné pomůcky: respirátor alespoň třídy FFP2, brýle či ochranný štít, jednorázové rukavice, jednorázovou čepici, jednorázový obuv vyčleněnou pro pohyb v karanténním prostoru.

- Časné provedení spolehlivého testu k potvrzení či vyloučení suspekce (podezření) na infekci Covid-19 a ke zkrácení vyčkávací karanténní doby – klíčově důležité opatření.
  - Negativně testovaní uživatelé se vracejí na své pokoje, respektive se u nich ruší karanténní režim.
  - Pozitivně testovaní jsou v součinnosti s hygienickou stanicí odesláni do karanténního zdravotnického zařízení!
  - Uživatelé, kteří byli v kontaktu s pozitivně testovaným pacientem, jsou přemístěni do karanténního prostoru.

FÁZE 3

Situace v zařízení: V zařízení byl potvrzen případ infekce Covid-19, ale pacient (bez příznaků nebo s mírným průběhem) musel být ponechán v pobytovém zařízení sociálních služeb.

Situace ve zdravotních službách: Z důvodu přetížení zdravotnických karanténních/izolačních lůžek není aktuálně možný převoz, ale jinak je zajištěna potřebná zdravotní péče a lůžka intenzivní péče mají kapacity při komplikacích a zhoršení zdravotního stavu.

Priority zařízení: Zabránit rozšíření infekce Covid-19 po zařízení, mezi další uživatele pobytové služby a personál.

Zajistit ošetrovatelskou péči pro Covid-19 pozitivní uživatele v izolaci.

Hlavní postupy:

- Všechna opatření uvedená ve fázi 1 a dále:
- Izolace pozitivního uživatele/uživatelů ve vyčleněných izolačních pokojích či na izolačním oddělení, případně na izolačním patře, odděleně od pouze suspektních karanténních pobytů – existují tedy 2 zvláštní sekce: karanténní (pro suspektní uživatele) a izolační (pro pozitivní uživatele) – rizikem je nedostatek personálního zajištění.
- Uživatel/uživatelé nesmí izolační prostor opustit - bariérové ošetřování!
- Pro ošetřování uživatele/uživatelů v karanténním prostoru je určen personál, který není v kontaktu s ostatními uživateli ani s ostatním personálem pobytové služby.
- Při vstupu do karanténního prostoru používá personál důsledně a správně dle návodů osobní ochranné pomůcky:
  - respirátor alespoň třídy FFP2,
  - ochranný vodě nepropustný oděv,
  - brýle či ochranný štít,
  - jednorázové rukavice,
  - pokud není dostupný ochranný vodě nepropustný oděv, pak alespoň jednorázovou čepici, jednorázový empír,
  - obuv vyčleněnou pro pohyb v karanténním prostoru.
- Při zhoršování zdravotního stavu nad rámec běžných úprav medikace a běžného ošetřování, především při nástupu závažné dušnosti, je uživatel pobytové služby přeložen do zdravotnického zařízení schopného zajistit potřebnou odbornou péči.

FÁZE 4

Situace v zařízení: V zařízení jsou potvrzené případy infekce Covid-19, zdravotní stav některého pacienta/některých pacientů se významně zhoršuje.

Situace ve zdravotních službách: Kapacity zdravotnických zařízení potřebného typu jsou aktuálně vyčerpané, pacienti čekají na překlady ve stávajících pobytových zařízeních sociálních služeb se zajištěním alespoň základní zdravotní péče.

Priority: Zabránit rozšíření infekce Covid-19 po zařízení, mezi uživatele pobytové služby a personál.

Absolutní dodržování platných hygienických nařízení.

Absolutní dodržování karanténních opatření.

Zajistit nejlepším dosažitelným způsobem zdravotní péči, která účinně zmírňuje pacientovy obtíže, a to zdravotnickým personálem zařízení, externími mobilními zdravotnickými službami nebo legitimním zmocněním pracovníků v přímé péči či sociálních pracovníků k mimořádnému provádění zdravotnických ošetrovatelských úkonů.

Hlavní postupy:

- Všechna opatření uvedená ve fázi 3 a dále:
- Poskytování/zajištění zdravotní – ošetrovatelské i lékařské – zdravotní péče, která do požadovaného překlady do zdravotnického zařízení účinně zmírňuje pacientovy obtíže.
  - Zajištění a zachovávání neformální péče praktického lékaře.
  - Předem pro takovéto případy zajistit pro pobytové zařízení dostatek oxygenátorů, neboť lze z povahy onemocnění očekávat především dechové obtíže (dráždivý kašel a dušnost).
  - Pokud není praktický lékař dostupný (onemocnění, karanténa, pracovní přetížení), zajistit jiného kvalifikovaného lékaře spolupracujícího s pobytovým zařízením, případně vyžádat v eskalující epidemiologické situaci výjezd mimořádné mobilní lékařské služby.
  - Pokud nelze těmito způsoby lékařskou péči zajistit a zdravotní stav pacienta se dále výrazně zhoršuje, vyžádat výjezd Zdravotní záchranné služby hl. m. Prahy.
  - Pokud ani Zdravotní záchranná služba hl. m. Prahy není z kapacitních důvodů schopna přijet, informovat příslušný odbor zdravotnictví, krizovou linku 1212, krizovou linku Magistrátu hl. m. Prahy a navázat kontakt s lékařem mobilního hospice (např. Cesta domů) k poskytnutí součinnosti při zajištění symptomatické léčby.
  - K provádění zdravotních ošetrovatelských (nelékařských) úkonů v případě personální nouze zmocnit sociální pracovníky či pracovníky v sociálních službách (v přímé péči).
  - K umožnění aplikace indikovaných symptomatických léků bez prodlévání zajistit předem v zařízení pohotovostní lékárnou vybavenou přiměřeným způsobem pro symptomatickou léčbu (včetně opiátu).
- Věnovat pozornost zdravotnímu stavu zaměstnanců, kteří přímo pečují o pacienty s onemocněním Covid-19, s periodickým, přiměřeně frekventním prováděním kvalitně průkazných laboratorních testů (odpovědný pracovník hygienické stanice stanovuje periodicitu podle aktuálních potřeb).

1 STRÁNKOVÉ SHRnutí DORORUČENÝCH POSTUPŮ

FÁZE 1	FÁZE 1 – V zařízení není případ nákazy Covid-19	PRIORITA: Zabránit vstupu infekce Covid-19 do zařízení
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zákaz návštěv, co nejméně pohybu mimo pokoje, bezpečný odstup, neprodlužovat kontakt. 2. Dezinfekce rukou, podrážek i obalů zboží u vstupu, ihned do pracovního oděvu, jednorázové rukavice. 3. Kontrola zdravotního stavu uživatelů 1–2x denně, personál s možnými příznaky či s karanténou v rodině do karantény. 4. Roušky nosit stále, měnit po 3 hodinách či po zvlhnutí (viz instrukční materiál). 5. Sanitační řád, dezinfikovat 4–5x denně vstupní dveře, kliky, madla, zábradlí, vypínače, výtahy a jejich ovladače, dveře na WC. 6. Při zhoršení situace vně zařízení může ředitel vyhlásit karanténní uzavření zařízení s vytvořením podmínek pro přespávání personálu. 	
FÁZE 2	FÁZE 2 – V zařízení je podezření na nákazu Covid-19	PRIORITA: Detekovat nákazu Covid-19, zabránit rozšíření
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Všechna opatření uvedená ve fázi 1 a dále: 2. Karanténa suspektního uživatele se zákazem opustit karanténní prostor – bariérové ošetřování (vyhrazený personál). 3. Při vstupu do karanténního prostoru: respirátor FFP2, brýle, jednorázové rukavice, jednorázová čepice, jednorázový empír, obuv vyčleněná pro pohyb v karanténním prostoru. 4. Laboratorní test: negativní – vrací se na pokoj; pozitivní – hygienická stanice + převoz do karanténního zdravotnického zařízení. 5. Uživatelé, kteří byli v kontaktu s pozitivně testovaným pacientem, jsou přemístěni do karanténního prostoru. 	
FÁZE 3	FÁZE 3 – V zařízení je potvrzena nákaza Covid-19 a převoz infikovaného nepravděpodobný	PRIORITA: Bránit šíření nákazy Covid-19
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Všechna opatření uvedená ve fázi 1 a dále: 2. Karanténa pozitivního uživatele odděleně od pouze suspektních (existují tedy 2 karanténní sekce), vyhrazený personál. 3. Při vstupu do karanténního prostoru: respirátor třídy FFP2, vodě nepropustný oděv, brýle, jednorázové rukavice, pokud není dostupný ochranný vodě nepropustný oděv, pak alespoň jednorázová čepice, jednorázový empír, dále obuv vyčleněná pro pohyb v karanténním prostoru. 4. Při zhoršování zdravotního stavu (zejména dušnosti) přeložení do zdravotnického zařízení. 	
FÁZE 4	FÁZE 4 – Stav pacienta s Covid-19 se zhoršuje a převoz nepravděpodobný	PRIORITA: Mírnit obtíže nemocného, bránit šíření nákazy
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Všechna opatření uvedená ve fázi 3 a dále: 2. Poskytování ošetrovatelské i lékařské péče zmírňující obtíže (oxygenátor, praktický lékař, mobilní lékařský tým, ZZS, mobilní hospic). 3. K umožnění rychlé aplikace zvláště symptomatických léků vybavit v zařízení malou pohotovostní lékárnu (včetně opiátu). 	

